



## **СТАНОВИЩЕ**

**От:** доц. д-р Деница Антонова Горчилова-Атанасова  
**П.Н.:** 3.7 “Администрация и управление”, н. с. “Организация и управление извън сферата на материалното производство (Институции на гражданското общество)“  
**ВУ:** катедра „Публична администрация“, УНСС

**Относно:** дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ по П.Н. 3.5 „Обществени комуникации и информационни науки“, докторска програма “Организация и управление извън сферата на материалното производство (Медии и комуникации)“ в УНСС

**Автор:** Севар Иванов Иванов  
**Тема:** **МЕТОДИКА ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА СЦЕНИЧНИТЕ ИЗКУСТВА: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ**

**Основание** за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1104/28.04.2023 на Зам.-ректора по НИД и МС на УНСС

### **1. Информация за докторанта**

Техническите параметри на обучението по докторската програма на Севар Иванов са ясно представени в приложените от него документи – редовен докторант към катедра „Медии и обществени комуникации“ в УНСС в периода м. март 2020 – м. март 2023 г.

Представената автобиография очертава интересното съчетание на финансист по средно образование, бакалавър по актьорско майсторство и актьор на свободна практика с роли в телевизията и киното, магистър по „Мениджмънт на сценичните изкуства“, Фулбрайт специализант. Севар има опит като администратор в културна институция, но и продуцентски опит; награждаван многократно за разнообразните си начинания.

### **2. Обща характеристика на представения дисертационен труд**

Чисто **количественото представяне** на дисертацията изисква да се отбележат нейните 243 страници обем (от които 221 страници основен текст), представеният списък от 208 използвани източника на български и английски (монографии, сборници, научни статии и доклади, нормативни и стратегически

документи, официални уебсайтове). Разработката е илюстрирана с 12 таблици и 14 фигури с високо информативно и графично качество (с изключение на таблиците на стр. 190 и 192).

**В структурно отношение** въведението е напълно изчерпателно и представя актуалността на темата; изследователската инфраструктура; логиката на изложението. Текстът е организиран в пет глави, което не е изненадващо поради опитът на докторанта да изясни колкото е възможно повече аспекти от обекта на своето изследване, преминавайки през теоретична дискусия, описание на мястото на сценичните изкуства, институционалната структура на този подсектор в България. Сериозно място се отделя на Министерство на културата и неговите функции по отношение управлението и финансирането на сценичните изкуства. Фокусирането върху проблемните зони е осъществено в трета и четвърта глава, а последната пета глава представя авторските идеи за усъвършенстване с разработени песимистичен и оптимистичен сценарий.

Докторантът борави добре с **отделните елементи на научното изследване** – правилно са формулирани обект и предмет на дисертацията. Ясно е посочена и целта на разработката. Намирам декомпозирането на целта в 8 изследователски задачи (вж. стр. 12-13) за логично, но прекалено амбициозно. Именно то е довело до големия обем на окончателния текст. Някои от задачите са изпълнени, но не се вижда тяхната проекция в предложените решения (най-яркият пример е обобщеният опит от САЩ, който след това не е елемент от двата сценария за промяна). По-критичното вглеждане в полезността на част от задачите щеше да облекчи работата и да улесни читателя. Някои от текстовете биха могли да приемат формата на приложения (напр. т.1.2. би могла да стане хронологичен преглед на изследванията върху икономиката и управлението на културния сектор; т. 4.3.2. и 4.3.3. за САЩ). Част от въведените ограничения (стр.14-15) не са спрели автора да се връща към тези въпроси (вж. напр. т. 2.3.), други теми са можели да бъдат посочени в ограниченията, но това не е станало.

Въпреки тези бележки, цялостната ми оценка за представената дисертация е висока; текстът се отличава с ясна логика, трябва да бъде отбелязана и практиката на обобщаване на всяка от главите и отпратката към решени/изследвани задачи и хипотези.

### **3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати**

Постигнатите от автора методологични и приложни резултати са задача за детайлна дискусия, която задължително трябва да бъде проведена с представители на Министерство на културата, мениджъри и финансови директори на културни институти, браншови организации и синдикати. Те са интересни и доказват, че Севар Иванов демонстрира качествата, необходими за присъждане на ОНС „доктор“.

### **4. Оценка на научните и научно-приложни приноси**

Севар Иванов посочва 3 теоретико-методологични и аналитико-изследователски и 3 приложни приноса (вж. стр. 227-228 от дисертацията). Аз бих

определила новостите в разработката като изцяло методологични и приложни. Осъществените сравнителни анализи, проучвания на нормативна база и исторически препратки са по-скоро основата, върху която стъпва изследването, за да аргументира предложените промени в методологията за финансиране на държавните институции, работещи в сферата на сценичните изкуства. Тези положени основи задължават автора да продължи работата си по тяхното пълно разгръщане, за да придобият те завършен приносен характер. Пример в това отношение е картографирането на държавните културни институти в сферата на сценичните изкуства (вж. стр. 59). Идентифицираното разпределение по областни градове трябва да бъде допълнено с данни за численост на населението, капацитет на институциите, навици за посещение на различни типове културни събития и други фактори, които самият автор дискутира детайлно, но не е допълнил в започнатата „карта“.

Реалните приноси според мен са в последната, пета глава и се съотнасят с декларираните първи и трети приложни приноси. Заявената „доказана ... различна степен на влияние на отделни фактори...“ (стр. 228 от дисертацията) виждам по-скоро като „идентифицирана“.

Достиженията на представеният дисертационен труд са в опита за представяне на обхватна картина на един изключително многообразен и неподдаващ се на унифициране културен подсектор. Текстът демонстрира доброто познаване на материята от страна на автора, задълбочено проучване на фините детайли на действащия в момента механизъм на финансиране и предложените собствени идеи за неговото усъвършенстване.

## **5. Оценка на публикациите по дисертацията**

Докторантът е представил три публикации, свързани с темата на дисертацията. Това са доклади на научни форуми, организирани от обучаващата катедра и УНСС. Те засягат проблеми, разгледани в по-голяма дълбочина в отделни части на дисертацията.

Отправлям препоръка към докторанта да търси възможности за по-широко популяризиране на своите идеи в национален и международен план. Повдигнатите в дисертацията проблеми и предложените решения заслужават внимание и дискусия.

## **6. Оценка на автореферата**

Авторефератът е представен на български и английски език. Той обобщава коректно и ясно основните идеи и тези на автора, като ударението пада върху изследователската инфраструктура и методология, изведени са основните резултати и изводи.

## **7. Критични бележки, препоръки и въпроси**

В тази част на становището си ще изразя **основното противоречие, което намирам в представената идея**. На много места в цялата дисертация авторът третира като равнозначни понятия *управлението на сектор „Култура“ от страна*

на *държавата* (което става чрез *политики*, стратегии, закони, устройствени правилници на водещи организации, финансираня чрез различни механизми и т.н.), *икономическите аспекти* на функционирането му (спецификите по веригата ресурси – резултати) и *арт мениджмънта* (управлението на конкретна организационна единица, която произвежда културен продукт, формира своя репертоарна политика, управлява собствен бюджет, прилага предприемачески методи и т.н.). По същия начин дискусиата в т. 4.2.1. за липсата на политическа устойчивост смесва *политическата логика* на формиране на държавно управление и отношение на управляващата партия / коалиция към проблемите на културата с наличието на *политика в областта на културата* (ясно дефинирани дългосрочни цели, съгласувани със заинтересовани страни и обезпечени с инструменти за тяхното постигане).

Ако водещата идея е за постигането на изравнени условия за институции, функциониращи в населени места с различен брой население, културни традиции и други фактори и това се възприема като задача на Министерство на културата, то от значение като контекст са не толкова чуждестранни мениджърски практики и решения, а *политиката на държавата и разходните стандарти като един от инструментите за осъществяването ѝ*.

Поне според моя прочит на тезата (стр. 11), последващата аргументация и предложения за промени, авторът счита, че Министерство на културата би било подобър мениджър на държавните институции в сферата на сценичните изкуства и че то трябва да прилага още по-стриктен и почти непрекъснат мониторинг върху оперативната им дейност. Това не омаловажава ли ролята на директорите на тези структури, които всъщност действат като арт-мениджъри? Държавата (чрез министерството) подбира тези хора и би трябвало това да е достатъчна гаранция, че съществуващите законови положения и финансови параметри ще бъдат спазени. Дали при желаната много по-силна намеса на Министерство на културата в дейността няма да се влоши конкурентната позиция на държавните организации на пьстрия пазар на сценичните изкуства? Как новата методика води към съхраняване и разпространение на българската култура?

Под формата на **въпроси** бих искала да отбележа и други забелязани ненапълно избистрени моменти. Правя това с надеждата, че те ще бъдат взети под внимание при бъдещата редакция на текста с цел публикуването му под формата на монографично изследване.

- 1) В целия текст като взаимозаменяеми се използват термините „културна организация“ и „културна институция“. Авторът не е обърнал внимание на това в частта с терминологичната дискусия. Прави ли разлика между двата термина и ако да – каква?
- 2) Как виждате процесът по изработване на карта на културния сектор в страната? Той би бил отлична стартова точка за предлагането на прецизна политика по отношение развитието на целия сектор и неговите подотрасли.
- 3) В точка 2.1.2. се твърди, че „управленският модел на всяка отделна културна организация или институт е индивидуален“ (стр. 50). Уникулността е допълнена от различните разреза, по които могат да бъдат класифицирани

изследваните обекти. Докъде обаче трябва да спре индивидуализацията при предложените промени в методиката? Все пак напълно индивидуализираните параметри губят характера си на „единен стандарт“.

- 4) Бихте ли доразвили по време на защитата идеята си за въвеждането на „борд на директорите“ за националните институции в сферата на сценичните изкуства? Като изкушена от тематиката за ролята на гражданските структури и въвличането на заинтересованите страни при вземането на управленски решения в организации с обществена значимост, за мен Вашето мнение е много интересно.

## **8. Заключение**

Дисертацията на тема “Методика за финансиране на сценичните изкуства: възможности за оптимизиране”, разработена от Севар Иванов под научното ръководство на доц. д-р Биляна Томова **отговаря на изискванията** за присъждане на ОНС “доктор“. Поради това изразявам положително становище и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват „за“.

Подпис: .....  
доц. д-р Деница Горчилова

07 юни 2023 г.  
София

## OPINION

**By:** assoc. prof. Denitsa Antonova Gorchilova-Atanasova, PhD  
**Prof. field:** 3.7 “Administration and Management”, sc. field “Organization and Management of Non-Material Production (Civil Society Institutions)”  
Public Administration department, UNWE, Sofia

**Regarding:** thesis for the educational and scientific degree PhD  
in prof. field 3.5 “Public Communications and Informational Sciences”, sc. field “Organization and Management of Non-Material Production (Media and Communication)” at the UNWE

**Author:** **Sevar Ivanov Ivanov**

**Title:** **FUNDING METHODOLOGY IN THE PERFORMING ARTS:  
OPTIMISATION OPPORTUNITIES**

**Grounds:** order No. 1104 / 28.04.2023 for participation in the scientific jury

### **1. Information about the doctoral student**

The technical parameters of Sevar Ivanov's PhD studies are clearly presented in the attached documents - he is a regular PhD student at the Department of Media and Public Communications at the UNWE in the period March 2020 - March 2023.

His CV outlines the interesting combination of a finance high school education, a bachelor in acting and a freelance actor with roles in television and film, a master in Performing Arts Management, and a Fulbright graduate. Sevar has experience as an administrator in a cultural institution, but also experience as a producer; he has been awarded numerous times for his diverse endeavors.

### **2. Brief description of the presented dissertation work**

The purely quantitative outline of the dissertation requires to note its 243 pages of volume (221 pages of which are plain text), the presented list of 208 sources used in Bulgarian and English (monographs, collections, scientific articles and reports, normative and strategic documents, official websites). The work is illustrated with 12 tables and 14 figures of high informative and graphic quality (except for the tables on pages 190 and 192).

**Structurally**, the introduction is comprehensive and presents the relevance of the topic; the research infrastructure; and the logic of the exposition. The text is structured in five chapters, which is not surprising due to the PhD student's attempt to clarify as many aspects of the object of his research as possible, going through a theoretical discussion, a description of the place of performing arts, the institutional structure of this subsector in Bulgaria. Considerable attention is given to the Ministry of Culture and its functions regarding the management and financing of the performing arts. Focusing on the problem

areas is done in the third and fourth chapters; the last fifth chapter presents the author's ideas for improvement with pessimistic and optimistic scenarios developed.

The doctoral candidate handles the individual elements of the scientific research well - the subject and object of the dissertation are correctly formulated. The aim of the development is clearly stated. I find the decomposition of the aim into 8 research tasks (see pages 12-13) logical but overly ambitious. It is this that has led to the large length of the final text. Some of the tasks have been met, but their projection into the proposed solutions is not visible (the most striking example is the summarised experience from the USA, which is then not an element of the two scenarios for change). More critical insight into the usefulness of some of the tasks would have eased the work and made it easier for the reader. Some of the texts could take the form of appendices (e.g. section 1.2 could become a chronological overview of research on the economics and governance of the cultural sector; sections 4.3.2 and 4.3.3 for the USA). Some of the constraints introduced (pp. 14-15) did not stop the author from returning to these issues (see e.g. section 2.3.); other topics could have been mentioned in the constraints, but were not.

In spite of these remarks, my overall evaluation of the dissertation presented is high; the text has a clear logic, and the practice of summarizing each chapter and referring to solved/researched problems and hypotheses should be commended.

### **3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results**

The methodological and applied results achieved by the author are the subject of a detailed discussion, which must be held with representatives of the Ministry of Culture, managers and financial directors of cultural institutions, branch organizations and trade unions. They are interesting and prove that Sevar Ivanov demonstrates the qualities necessary for the award of a doctoral degree.

### **4. Evaluation of the scientific and scientific-applied contributions**

Sevar Ivanov lists 3 theoretical-methodological and analytical-research contributions and 3 applied contributions (see pages 227-228 of the thesis). I would define the novelties in the development as purely methodological and applied. Rather, the comparative analyses, normative studies and historical references provided are the foundation on which the research builds to argue for the proposed changes in the funding methodology of state institutions working in the performing arts. These laid foundations oblige the author to continue his work on their full development, so that they acquire a complete contributory character. An example in this respect is the mapping of state cultural institutes in the performing arts (see page 59 of the thesis). The identified distribution by regional city should be supplemented with data on population size, capacity of the institutions, habits of attendance at different types of cultural events and other factors which the author himself discusses in detail but has not supplemented within the "map".

The real contribution points, in my opinion, are in the last, fifth chapter and relate to the declared first and third applied contributions. I see the stated "demonstrated ... varying degrees of influence of individual factors..." (p. 228 of the thesis) as more of an "identified" ones.

The achievements of the presented dissertation lie in the attempt to present a comprehensive picture of an extremely diverse and irreducible cultural subsector. The text demonstrates the author's sound knowledge of the subject matter, a thorough study of the fine details of the current funding mechanism and his own proposed ideas for its improvement.

### **5. Evaluation of dissertation publications**

The PhD student has submitted three publications related to the topic of the thesis. These are papers at scientific forums organized by the teaching department and the UNWE. They deal with issues discussed in greater depth in separate parts of the dissertation.

I recommend the PhD student to seek opportunities for wider promotion of his ideas nationally and internationally. The problems raised in the dissertation and the proposed solutions deserve attention and discussion.

### **6. Assessment of the abstract**

The abstract is presented in both Bulgarian and English. It summarizes precisely and clearly the main ideas and theses of the author with an emphasis on the research infrastructure and methodology, the main results and conclusions.

### **7. Criticisms, recommendations and questions**

In this part of my opinion I will express the **main contradiction** I find in the idea presented. In many places throughout the dissertation the author treats as equivalent concepts the *management of the cultural sector by the state* (which takes place through *policies*, strategies, laws, regulations of leading organizations, financing through various mechanisms, etc.), the *economic aspects* of its functioning (the specifics of the resource-outcome chain) and *art management* (the management of a specific organizational unit that produces a cultural product, forms its own repertoire policy, manages its own budget, applies entrepreneurial methods, etc.). This is particularly evident on page 60 of the text. In this regard, the discussion in section 4.2.1. about the lack of political sustainability conflates the *political logic* of state governance formation and the attitude of the ruling party/coalition towards cultural issues with the existence of a *cultural policy* (clearly defined long-term objectives, agreed with stakeholders and backed by instruments to achieve them).

If the guiding idea is to achieve a level playing field for institutions operating in localities with different populations, cultural traditions and other factors, and this is perceived as the task of the Ministry of Culture, the relevant context is not so much foreign management practices and solutions, but *state policy and spending standards as one of the tools for its implementation*.

At least according to my reading of the thesis (p. 11), the subsequent argumentation and proposals for change, the author believes that the Ministry of Culture would be a better manager of state institutions in the performing arts and that it should apply even stricter and almost continuous monitoring of their operational activities. Does this not diminish the role of the directors of these structures, who in fact act as art



managers? The state (through the ministry) selects these people and this should be sufficient guarantee that the existing legal provisions and financial parameters will be respected. Will the desired much stronger involvement of the Ministry of Culture in the activities not worsen the competitive position of state organisations in the colourful performing arts market? How does the new methodology lead to the preservation and dissemination of Bulgarian culture?

In the form of **questions**, I would also like to point out other aspects that are not fully clarified. I do this in the hope that they will be taken into account in the future editing of the text with a view to its publication as a monographic study.

- 1) The terms "cultural organization" and "cultural institution" are used interchangeably throughout the text. The author has not addressed this in the terminology discussion section. Does he make a distinction between the two terms, and if so, what?
- 2) How do you see the process of mapping the cultural sector in the country? It would be an excellent starting point for proposing a precise policy regarding the development of the whole sector and its sub-sectors.
- 3) Section 2.1.2 states that "the management model of each individual cultural organisation or institute is individual" (p. 50). The uniqueness is complemented by the different cuts by which the studied objects can be classified. But where should individualization stop under the proposed changes in methodology? After all, fully individualized parameters lose their character as a "unified standard".
- 4) Would you elaborate during the defence on your idea of introducing a "board of directors" for national performing arts institutions? Being tempted by the topic of the role of civic structures and the involvement of stakeholders in management decisions in organisations of public importance, I find your opinion very interesting.

## **8. Conclusion**

The dissertation "Funding Methodology in the Performing Arts: Optimisation Opportunities", developed by Sevar Ivanov under the scientific supervision of assoc. prof. Bilyana Tomova, PhD **meets the requirements** for the respective educational and scientific degree. I therefore express a positive opinion and recommend the distinguished members of the scientific jury to vote in favour.

Signature: .....  
assoc. prof. Denitsa Gorchilova

June, 7<sup>th</sup> 2023  
Sofia